

Кулак Н.В., к.н. з д.уп., Лук'янчук Ю.С., магістр, Шморгун О.С., к.ю.н.

Київський національний університет технологій та дизайну

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА З НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Анотація. У статті досліджено законодавство яке впорядковує відносини в сфері надання адміністративних послуг. Розглянуті правові наслідки невиконання обов'язку з надання адміністративних послуг. Особливу увагу приділено прогалинам у законодавстві в досліджуваній сфері, та запропоновано шляхи їх подолання.

Ключові слова: адміністративні послуги; адміністративна відповідальність; вдосконалення законодавства.

Кулак Н.В., к.н. з г.уп., Лук'янчук Ю.С., магістр, Шморгун А.С., к.ю.н.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НАРУШЕНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ПРЕДОСТАВЛЕНИИ АДМИНИСТРАТИВНЫХ УСЛУГ

Аннотация. В статье исследовано законодательство которое упорядочивает отношения в сфере предоставления административных услуг. Рассмотрены правовые последствия невыполнения обязанности по предоставлению административных услуг. Особое внимание уделено пробелам в законодательстве в исследуемой сфере, и предложены пути их преодоления.

Ключевые слова: административные услуги; административная ответственность; совершенствование законодательства.

Kulak N., Lukyanchuk Yu., Shmorgun O.

Kyiv National University of Technologies and Design

SOME ASPECTS OF RESPONSIBILITY FOR VIOLATION OF LEGISLATION WITH PROVIDING ADMINISTRATIVE SERVICES

Abstract. The article deals with the legislation regulating relations in the field of providing administrative services. The legal consequences of non-compliance with the obligation to provide administrative services are considered. Particular attention is paid to the gaps in legislation in the investigated sphere, and ways of overcoming them are proposed.

Keywords: administrative services; administrative liability; improvement of legislation.

Постановка проблеми Спрямованість генезису інституту публічної влади на створення сервісної системи державного управління перетворила функцію надання адміністративних послуг на пріоритетну сферу діяльності публічних інституцій. В контексті зазначених змін дослідження сфери відповідальності за порушення законодавства з надання адміністративних послуг отримує гостру актуальність.

Джерела, досліджень та публікацій. Сфера питань адміністративної відповідальності знаходиться у колі інтересів достатньо великої кількості учених, зокрема: В. Авер'янова, А. Агапова, О. Бандурки, А. Берлача, Ю. Битяка, С. Братуся, І. Галагана, В. Галуцько, Є. Герасименко, І. Голосніченка, Є. Додіна, А. Кірмач, Т. Коломоєць, В. Колпакова, О. Леонідової, Д. Лук'янця, С. Стеценка, В. Тихомирова, В. Тимошука, Г. Чміленко, Ю. Шемшученка.

Однак, незважаючи на вагомий науковий доробок провідних вчених сфери адміністративного права існує потреба в акцентуванні уваги на проблемах підвищення ефективності державного управління в питаннях адміністративної відповідальності за порушення установленого окремими законодавчими актами порядку надання адміністративних послуг.

Мета дослідження. Визначити правові наслідки невиконання обов'язку з надання адміністративних послуг. Запропонувати напрямки вдосконалення законодавства з надання адміністративних послуг.

Результати дослідження. Реформована система публічної влади в Україні орієнтована на додержання і захист прав і свобод людини. Правова охорона прав і свобод людини та громадянина забезпечується за допомогою заходів юридичної відповідальності.

Порушення законодавства з надання адміністративних послуг спричиняє настання правових наслідків – відповідальності. З метою з'ясування які дії, або бездіяльність у сфері надання адміністративних послуг викликають відповідальність, розглянемо нормативно-правові акти, що регулюють зазначену сферу.

Стаття 3 Конституції України закріплює положення щодо відповідальності держави перед людиною за свою діяльність. Крім того, згідно ч. 2 ст. 19 Основного закону, органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачено Конституцією й законами України. Стаття 56 Конституції України закріплює за кожним право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. Стаття 68 Конституції України покладає обов'язок, на всіх членів соціуму додержуватися Конституції й законів України, та не посягати на права і свободи, честь і гідність інших.

Засади надання адміністративних в Україні регулює Закон України «Про адміністративні послуги» № 5203, прийнятий 06 вересня 2012 року (далі Закон «Про адміністративні послуги») [10]. Згідно ст. 1 Закону «Про адміністративні послуги» суб'єктом надання адміністративної послуги є орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади АРК, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги. Згідно зазначеного нормативно-правового акту адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [10].

Законодавець Законом «Про адміністративні послуги» встановлює наступний склад законодавства сфери надання адміністративних послуг:

- Конституція України;
- Закон «Про адміністративні послуги»;
- інші закони, що регулюють відносини у сфері надання адміністративних послуг.

Порядок, строки, та умови оплати адміністративних послуг регулюють наступні статті Закону «Про адміністративні послуги»:

- ст. 9 «Порядок надання адміністративних послуг»;
- ст. 10 «Строки надання адміністративних послуг»;
- ст. 11 «Плата за надання адміністративних послуг»

Заява на отримання адміністративної послуги подається в письмовій, усній чи електронній формі. Цей порядок регламентує ч. 4 ст. 9 Закону «Про адміністративні послуги».

Письмова заява може бути подана суб'єкту надання адміністративної послуги особисто суб'єктом звернення, або його представником (законним представником), надіслана поштою, а в разі надання адміністративних послуг в електронній формі – через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування [10].

Забороняється:

– вимагати від суб'єкта звернення документи або інформацію для надання адміністративної послуги, не передбачені законом (ч. 6 ст. 9 Закону «Про адміністративні послуги»);

– суб'єкту надання адміністративної послуги вимагати від суб'єкта звернення документи або інформацію, що перебувають у володінні суб'єкта надання адміністративних послуг або у володінні державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ або організацій, що належать до сфери їх управління (ч. 7 ст. 9 Закону «Про адміністративні послуги»).

З вищезазначеного випливає висновок про те, що за відмову у прийнятті заяви, що надана у будь-який передбачений законом спосіб, настає відповідальність.

Наступним зобов'язанням, за порушення якого настає відповідальність є – зобов'язання суб'єкту надання адміністративних послуг щодо документів та/або інформації, які необхідні для надання адміністративної послуги, та якими володіють підприємства, установи або організації, що належать до сфери державного управління, (згідно п. 1 ч. ст. 9 Закону «Про адміністративні послуги») які він має надати безоплатно не пізніше 3-х робочих днів з дня отримання запиту.

Строки надання адміністративної послуги регулюються частинами 1, 2 і 4 ст. 10 Закону «Про адміністративні послуги», та закріплюють положення про те, що граничний строк надання адміністративної послуги визначається законом. У разі якщо законом не визначено граничний строк надання адміністративної послуги, цей строк не може перевищувати 30 календарних днів з дня подання суб'єктом звернення заяви та документів, необхідних для отримання послуги.

Таким чином, за порушення нормативних вимог закону щодо строків надання адміністративних послуг також може наступати відповідальність.

Законом України «Про адміністративні послуги» встановлюється, що при наданні адміністративних послуг у передбачених законом випадках справляється плата (адміністративний збір). Надання адміністративних послуг у сфері соціального забезпечення громадян здійснюється на безоплатній основі. Розмір плати (адміністративного збору) за надання адміністративної послуги і порядок її справляння визначаються законом з урахуванням її соціального й економічного значення. Плата за надання адміністративної послуги вноситься суб'єктом звернення одноразово за весь комплекс дій і рішень суб'єкта надання адміністративних послуг, необхідних для отримання такої послуги, включаючи вартість бланків, експертиз, здійснюваних суб'єктом надання останньої, отримання витягів з реєстрів тощо. Стягнення за надання адміністративних послуг будь-яких додаткових, не передбачених законом платежів або вимагання сплати будь-яких додаткових коштів забороняються (частини 1–3, 5 і 6 ст. 11 Закону «Про адміністративні послуги») [10].

Таким чином із вищезазначеного ми можемо зробити висновок про те, що відповідальність настає якщо [10]:

- справляється плата (адміністративний збір) у не передбачених законом випадках;
- порушуються вимоги щодо безоплатності надання адміністративних послуг у сфері соціального забезпечення громадян;
- перевищується розмір адміністративного збору за надання адміністративної послуги що порушує порядок його справляння, який визначено у законі;
- не додержуються вимоги закону щодо внесення плати суб'єктом звернення одноразово за весь комплекс дій і рішень суб'єкта надання адміністративних послуг, необхідних для отримання відповідної адміністративної послуги;
- не виконується заборона стягувати за надання адміністративних послуг не передбачені законом платежі.

Крім того, забороняється суб'єктам надання адміністративних послуг приймати заяви, видавати суб'єктам звернень оформлені результати надання адміністративних послуг (в тому числі рішень про відмову в їх наданні), якщо такі послуги надаються не через ЦНАП, крім

випадків подання заяв через Єдиний державний портал адміністративних послуг (ч. 8 ст. 12 Закону «Про адміністративні послуги»).

Стосовно порядку та часів прийому (графік робочого дня суб'єкту надання адміністративних послуг), то ч. 11 статті 12 Закону України «Про адміністративні послуги» закріплює загальні, єдині для всіх видів адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП, часи прийому суб'єктів звернень й особливі вимоги до цього порядку протягом робочого дня й тижня [10].

Порушення порядку і часів прийому встановлених законом також спричиняє настання відповідальності.

Вимоги до Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), та до адміністратора надання адміністративних послуг, регламентують відповідно статті 12 та 13 Закону України «Про адміністративні послуги».

Згідно нормативної регламентації прав та обов'язків адміністратор ЦНАП повинен нести відповідальність за наступні дії та /або бездіяльність (пункти 1–6 ч. 4 ст. 13 Закону «Про адміністративні послуги») [10]:

- прийняття від суб'єктів звернень документів, необхідних для надання адміністративних послуг, реєстрація й подання їх копій відповідним суб'єктам надання адміністративних послуг пізніше наступного робочого дня після їх отримання;
- ненадання суб'єктам звернень вичерпної інформації й консультацій щодо вимог і порядку надання адміністративних послуг;
- неவிдачу або незабезпечення направлення через засоби поштового зв'язку суб'єктові звернення результатів надання адміністративної послуги (у тому числі рішення про відмову в задоволенні його заяви), повідомлення щодо можливості отримання адміністративних послуг, оформлених суб'єктами їх надання;
- ухилення від організаційного забезпечення надання адміністративних послуг суб'єктами їх надання;
- нездійснення контролю за дотриманням суб'єктами надання адміністративних послуг термінів розгляду справ і прийняття рішень;
- ненадання суб'єктам звернень адміністративних послуг, коли у передбачених законом випадках вони повинні були ним надатися.

Відповідно ст. 19 Закону «Про адміністративні послуги» посадові особи, які уповноважені надавати адміністративні послуги, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену законом, за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Дії або бездіяльність посадових осіб можуть бути оскаржені до суду в установленому законом порядку.

Згідно теорії адміністративного права надання адміністративних послуг здійснюється згідно Закону України «Про адміністративні послуги», та відповідно нормативно-правових актів, що регулюють певні галузеві сфери (табл. 1).

Таблиця 1

**Відповідальність у сфері надання адміністративних послуг
згідно галузевому законодавству**

<i>Норма закону</i>	<i>Перелік дії та /або бездіяльності які спричиняють настання відповідальності</i>
Частина 1 ст. 53-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) «Порушення законодавства про Державний земельний кадастр» [8]	- Порушення встановлених законом строків внесення відомостей до Державного земельного кадастру, надання таких відомостей; - вимагання не передбачених законом документів для внесення відомостей до Державного земельного кадастру та для надання таких відомостей.

Закінчення табл. 1

<p>Частина 1 ст. 166-10 КУпАП – Порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру [8]</p>	<p>- Відповідальність за порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру: - неповідомлення або несвоєчасне повідомлення дозвільним органом суб'єкта господарювання або державного адміністратора про відмову у видачі документа дозвільного характеру; - порушення дозвільним органом строків видачі документа дозвільного характеру; - відмова дозвільного органу суб'єктові господарювання у видачі зазначеного документа з підстав, не встановлених законом; - неповідомлення або несвоєчасне повідомлення державним адміністратором суб'єкта господарювання про одержання документа дозвільного характеру або про письмову відмову у видачі такого документа; - безпідставна відмова державного адміністратора суб'єктові господарювання у прийнятті заяви для одержання документа дозвільного характеру й документів, що додаються до неї; - видача (переоформлення, видача дублікатів, анулювання) державним адміністратором документа дозвільного характеру не в приміщенні дозвільного центру; - видача дозвільним органом документа дозвільного характеру, необхідність одержання якого не встановлена законом.</p>
<p>Частина 1 ст. 166-11 КУпАП - Порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [8]</p>	<p>- Порушення встановлених законом строків для проведення державної реєстрації юридичної особи, фізичної особи підприємця або громадського формування; - вимагання не передбачених законом документів для проведення державної реєстрації; - інші порушення встановленого законом порядку проведення державної реєстрації юридичної особи, фізичної особи-підприємця або громадського формування.</p>
<p>Частина 1 ст. 166-12 КУпАП - Порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності[8]</p>	<p>- Не прийняття рішення, не оформлення, не видача (не надсилання) передбаченого законом документа органом ліцензування протягом встановленого законом строку.</p>
<p>Частина 1 ст. 166-23 КУпАП - Порушення порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень</p>	<p>- Порушення порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.</p>
<p>Частина 1 ст. 65 Закон України «Про державну службу» Дисциплінарна відповідальність державного службовця» [1].</p>	<p>- Невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення. Види дисциплінарних стягнень – зауваження, догана, попередження про неповну службову відповідність, звільнення з посади державної служби.</p>

Закінчення табл. 1

<p>Частина 2 ст. 41 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов [6]</p>	<p>Відповідальність полягає у зобов'язанні власника, або уповноваженого ним органу з власної ініціативи розірвати трудовий договір з посадовою особою в разі повторного порушення нею вимог законодавства у сфері ліцензування, з питань видачі документів дозвільного характеру або у сфері надання адміністративних послуг, передбачених статтями 166-10, 166-12, 188-44 КУпАП.</p>
<p>Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3]</p>	<p>Органи й посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами. Територіальна громада у будь-який час має право достроково припинити їх повноваження, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути також достроково припинені, якщо він порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень. Його повноваження наявності наведених підстав можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або відповідної ради. Сільський, селищний, міський голова може бути відкликаний з посади за народною ініціативою[3].</p>
<p>Підпункт «е» та «і» п. 2 ч. 1 ст. 12 Законом України «Про нотаріат» Анулювання свідцтва про право на заняття [4].</p>	<p>- Свідцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути анульовано Міністерством юстиції України у випадках: - неодноразового порушення нотаріусом чинного законодавства або грубого порушення закону, яке завдало шкоди інтересам держави, підприємств, установ, організацій, громадян при вчиненні нотаріальних дій та/або інших дій, покладених на нотаріуса відповідно до закону; - правил професійної етики, затверджених Міністерством юстиції України [2].</p>
<p>Частини 3 і 4 ст. 19 Закону України «Про адміністративні послуги» [10] Статті 1173 і 1174 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [5]</p>	<p>Шкода, завдана фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органом державної влади, органом влади АРК або органом місцевого самоврядування при виконанні ними своїх повноважень, відшкодовується державою, АРК або органом місцевого самоврядування незалежно від вини цих органів.</p>
<p>Статті 358, 366 і 367 Кримінального Кодексу України (далі – КК України) [9] – кримінальна відповідальність</p>	<p>- За складання чи видачу працівником юридичної особи незалежно від форми власності, який не є службовою особою, складання чи видачу приватним підприємцем, аудитором, експертом, оцінювачем, адвокатом, нотаріусом, державним реєстратором,</p>

Закінчення табл. 1

		<p>- суб'єктом державної реєстрації прав, особою, яка уповноважена на виконання функцій держави щодо реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, державним виконавцем, приватним виконавцем або іншою особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних чи адміністративних послуг, завідомо підроблених офіційних документів, які посвідчують певні факти, що мають юридичне значення або надають певні права чи звільняють від обов'язків, підроблення з метою використання або збуту посвідчень, інших офіційних документів, що складені у визначеній законом формі та містять передбачені законом реквізити, виготовлення підроблених офіційних печаток, штампів чи бланків з метою їх збуту або їх збут чи збут завідомо підроблених офіційних документів, у тому числі особистих документів особи;</p> <p>- за службове підроблення – складання й видачу службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів, ч. 2 – за ті самі діяння, якщо вони спричинили тяжкі наслідки;</p> <p>за службову недбалість, тобто за невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.</p>
--	--	---

Джерело: складено автором.

Висновки. Таким чином, за результатами аналізу нормативно-правової бази сфери надання адміністративних послуг доходимо висновку про те, що у вітчизняному законодавстві існує дублювання норм щодо застосування відповідальності за порушення законодавства з надання адміністративних послуг, що ускладнює процедуру покарання. Тому актуальним буде перенесення нормативного навантаження щодо відповідальності за порушення законодавства з надання адміністративних послуг з Закону України «Про адміністративні послуги» на КУпАП з розширенням переліку відповідальності посадових осіб Центрів надання адміністративних послуг.

Список використаної літератури

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
2. Про затвердження Правил професійної етики нотаріусів України: наказ Міністерства юстиції України від 04.10.2013 р. № 2104/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1730-13>.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/3425-12>.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-ІV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/435-15>.
6. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – С. 375.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: постанова Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 р. № 8074-10 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51.
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
10. Про адміністративні послуги: Закону України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.